

**بازرسم مرزهای جدید**  
**غرب آسیا و پیامدهای آن**  
**(سایکس - پیکو و پسا سایکس - پیکو)**

**مؤلف:**

**مجید کریمی**

[www.ketab.ir](http://www.ketab.ir)



**انتشارات دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران**

**۱۴۰۰**

|                     |                                                                                                         |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : کریمی، مجید، ۱۳۴۲                                                                                     |
| عنوان و نام پدیدآور | : بازرسم مرزهای جدید غرب آسیا و پیامدهای آن (سایکس، پیکو، پیکو) / مؤلف مجید کریمی؛ ویراستار سامان آزاد. |
| مشخصات نشر          | : تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس                          |
| مشخصات ظاهری        | : ۴۳۱ ص.                                                                                                |
| شابک                | : ۹-۶۲-۶۷۸۰-۶۲۲-۹۷۸                                                                                     |
| وضعیت فهرست نویسی   | : فیپا                                                                                                  |
| یادداشت             | : کتابنامه: ص. ۳۲۵-۳۳۸.                                                                                 |
| موضوع               | : سیاست جغرافیایی -- خاورمیانه -- قرن ۲۰م. Geopolitics -Middle East -20th century                       |
| موضوع               | : خاورمیانه -- سیاست و حکومت -- قرن ۲۰م. Middle East -Politics and government -20th century             |
| موضوع               | : خاورمیانه -- تاریخ -- قرن ۲۰م. Middle East -- History -- 20th century                                 |
| موضوع               | : خاورمیانه -- مرزها Middle East -- Boundaries                                                          |
| موضوع               | : خاورمیانه -- روابط خارجی Middle East -- Foreign relations                                             |
| شناسه افزوده        | : ایران. ارتش. دانشگاه فرماندهی و ستاد. انتشارات دافوس                                                  |
| شناسه افزوده        | : Iran. Army. Command & Staff University. Dafoos Publisher                                              |
| رده بندی کنگره      | : DS۶۳                                                                                                  |
| رده بندی دیویی      | : ۳۲۰/۹۵۶                                                                                               |
| شماره کتابشناسی ملی | : ۶۱۶۴۲۵                                                                                                |

عنوان: بازرسم مرزهای جدید غرب آسیا و پیامدهای آن (سایکس- پیکو و پسا سایکس- پیکو)

مؤلف: مجید کریمی

طرح روی جلد: علیرضا قانع

صفحه آرایشی: محمد رودباری

ناشر: انتشارات دافوس

شابک: ۹-۶۲-۶۷۸۰-۶۲۲-۹۷۸

شمارگان: ۱۰۰۰

تعداد صفحه: ۴۳۱

تاریخ نشر: ۱۴۰۰

نوبت چاپ: چاپ اول

چاپ و صحافی: مدیریت چاپ، انتشارات و فصلنامه دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

قیمت: ۸۵/۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، میدان پاستور، خیابان دانشگاه جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس

تلفن: ۶۶۴۷۰۴۸۶

مسئولیت صحت مطالب بر عهده مؤلف می‌باشد.  
کلیه حقوق برای دافوس آجا محفوظ است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

## فهرست مطالب

|     |                                                               |
|-----|---------------------------------------------------------------|
| ۹   | پیشگفتار                                                      |
| ۱۷  | فصل اول جنگ جهانی اول و مسئله شکل‌گیری مرزهای خاورمیانه       |
| ۱۸  | محور عثمانی - آلمان در جنگ جهانی نخست                         |
| ۱۹  | فروپاشی امپراطوری عثمانی نقطه آغاز                            |
| ۲۱  | رویدادهای جنگ جهانی اول در قلمرو عثمانی و پیامدهای آن         |
| ۲۶  | زمزمه‌های نفت خیز بودن موصل و ادعای فرانسه بر موصل            |
| ۲۷  | نخستین گمانه‌های وجود نفت در موصل                             |
| ۳۰  | چشم داشت بریتانیا به نفت موصل                                 |
| ۳۲  | سرانجام گزارش بونسون و مسئله نفت در مناطق آسیای عثمانی چه شد؟ |
| ۳۲  | موضوع سوریه محور مذاکرات سایکس پیکو                           |
| ۳۴  | چطور فرانسه روی موصل اصرار کرد؟                               |
| ۳۷  | میراث عثمانی و واکنش بریتانیا به ادعای فرانسه بر موصل         |
| ۳۹  | مستحکم کردن توافق انگلیس و فرانسه پس از حل موصل               |
| ۴۱  | موضع عثمانی و سپس ترکیه دربار موصل                            |
| ۴۸  | ترکیه امروز و مسئله‌ای بنام موصل                              |
| ۵۲  | چرا اولین نقشه تقسیم خاورمیانه یعنی معاهده سور شکست خورد؟     |
| ۵۴  | طرح کردها برای تشکیل کشور مستقل - بررسی نتایج سور             |
| ۶۶  | معاهده سور و طرح احیای آن                                     |
| ۶۸  | سندروم سور در مورد کردها و ترکیه                              |
| ۷۵  | معاهده لوزان و نقش فرانسه در تعیین مرزهای سوریه با ترکیه      |
| ۸۵  | ظهور ملی‌گرایی عربی                                           |
| ۸۶  | مشکل منطقه اسکندرون یا سنجاک الکساندرتا (حاتای)               |
| ۹۱  | فصل دوم سایکس پیکو و شکل‌گیری جغرافیای سیاسی جدید در غرب آسیا |
| ۹۲  | جنگ‌های همزمان قرارداد سایکس پیکو                             |
| ۹۹  | خلاصه توافق سایکس پیکو                                        |
| ۱۰۰ | اصل متن قرارداد سایکس - پیکو                                  |
| ۱۰۳ | سایکس پیکو و شکل دهی به خاورمیانه جدید                        |
| ۱۰۴ | توافق پنهانی سایکس - پیکو برای طراحی خاورمیانه عربی           |
| ۱۰۶ | نقشه خاورمیانه‌ای توماس ادوارد لورنس در سال ۱۹۱۸              |
| ۱۱۰ | دیدگاه دیوید فرامکین درباره سایکس - پیکو                      |

- دیدگاه آندره جی تابلر درباره پیامدهای سایکس پیکو..... ۱۱۲
- دیدگاه بریژیت کورمی درباره پیامدهای سایکس پیکو..... ۱۱۶
- دیدگاه دانیل نیپ درباره سایکس-پیکو و مرزهای کنونی..... ۱۱۹
- دیدگاه فرد کاپلان درباره سایکس پیکو و مرزهای کنونی..... ۱۲۱
- دیدگاه دیوید سیدهارتا پتل درباره سایکس-پیکو و مرزهای کنونی..... ۱۲۳
- دیدگاه مایکل روبین درباره سایکس-پیکو و مرزهای کنونی..... ۱۲۵
- دیدگاه مارتین کرامر درباره سایکس-پیکو و مرزهای کنونی..... ۱۲۸
- دیدگاه فلورانس گب و پاتریک پالک درباره پیامدهای سایکس پیکو: چهار چالش تاریخی..... ۱۳۳
- دیدگاه مارینا اوتاوی درباره درس‌هایی از سایکس پیکو..... ۱۳۸
- دیدگاه بایدن و گلب برای دوران پس از سایکس پیکو..... ۱۴۰
- دیدگاه ریدار وایزر درباره سایکس-پیکو..... ۱۴۴
- فصل سوم پیامدهای ژئوپلیتیک سایکس پیکو در غرب آسیا..... ۱۵۵**
- زمینه‌های تقسیم قلمرو عثمانی میان بریتانیا و فرانسه..... ۱۵۶
- کنگره عمومی سوریه علیه تقسیمات عربی..... ۱۵۷
- دیدگاه فابریک بلانش درباره رویکرد فرانسه و بریتانیا در شامات پس از سایکس-پیکو..... ۱۵۸
- دیدگاه فابریک بلانش درباره ایجاد کشور مسیحی لبنان..... ۱۵۹
- دیدگاه فابریک بلانش درباره ظهور کشورهای مشترک برای علوی‌ها و دروزی‌ها..... ۱۶۲
- دیدگاه فابریک بلانش درباره روند ملت‌سازی در لبنان..... ۱۶۶
- دیدگاه فابریک بلانش درباره ملی‌گرایی عربی و نبرد با کمونیسم..... ۱۶۷
- دیدگاه فابریک بلانش درباره ساخت کشور بر پایه تمرکزگرایی..... ۱۶۸
- دیدگاه سام منوسا درباره لبنان و مسئله‌ای بنام سایکس-پیکو..... ۱۷۱
- دیدگاه سام منوسا درباره چهار چالش اساسی لبنان..... ۱۷۳
- دیدگاه سام منوسا درباره رویکرد آمریکا در برابر لبنان پس از سایکس پیکو..... ۱۷۴
- دیدگاه مایکل نایتز درباره شناسایی عراق به عنوان کشوری استوار..... ۱۷۶
- دیدگاه مایکل نایتز درباره طرحی جدید برای بغداد و کردها..... ۱۷۷
- دیدگاه مایکل نایتز درباره کارکرد فدرالیسم در عراق عربی..... ۱۷۸
- دیدگاه مایکل نایتز درباره نقش آمریکا در عراق امروز..... ۱۷۹
- دیدگاه لسلی گلب درباره مدل بوسنی برای فدرالیسم در عراق..... ۱۸۰
- دیدگاه دیوید بولاک درباره کردهای عراق و مسئله‌ای بنام سایکس پیکو..... ۱۸۵
- دیدگاه دیوید شنکر درباره اردن پس از سایکس پیکو..... ۱۹۰
- دیدگاه دیوید شنکر درباره رویکردهای کارساز حل مشکلات اردن..... ۱۹۱
- دیدگاه شنکر درباره باقی ماندن مشکلات کلیدی اردن..... ۱۹۲

|                                                                                           |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| دیدگاه دیوید شنکر درباره راهکارهای امریکا برای کمک به اردن .....                          | ۱۹۴        |
| دیدگاه دیوید شنکر درباره همیاری امریکا با دولت اردن و کنترل منطقه‌ای و توسعه انسانی ..... | ۱۹۵        |
| دیدگاه سونر کاگاپتای درباره ترکیه و مسئله‌ای بنام سایکس پیکو .....                        | ۱۹۷        |
| دیدگاه مارتین کرامر درباره سایکس-پیکو و صهیونیسم .....                                    | ۲۰۱        |
| ایجاد اسرائیل و مسئله‌ای بنام سایکس پیکو .....                                            | ۲۰۶        |
| طرح ویلسون برای بازرسم مرزهای ارمنستان با عثمانی- ترکیه .....                             | ۲۰۷        |
| سایکس پیکو صد سال بعد .....                                                               | ۲۰۹        |
| کانال سونز منطقه‌ای که به حاشیه رانده شده است .....                                       | ۲۰۹        |
| زمینه ژئوپلیتیک جدید در خاورمیانه .....                                                   | ۲۱۲        |
| <b>فصل چهارم دوران فرا سایکس پیکو و جغرافیای جدید منطقه .....</b>                         | <b>۲۱۵</b> |
| طراحان بازرسم نقشه جدید و تغییر مرزهای خاورمیانه .....                                    | ۲۱۶        |
| دیدگاه آروری درباره هشت دوره تغییرات استعماری در خاورمیانه .....                          | ۲۱۸        |
| راهبرد امریکا برای نقشه جدید عراق .....                                                   | ۲۲۱        |
| دیدگاه برژینسکی-لونیس-دکترین کمان (هلال) بحران با محوریت اسلام گرایی .....                | ۲۲۳        |
| دیدگاه برنارد لونیس درباره بازرسم مرزهای جدید .....                                       | ۲۳۲        |
| خلاصه طرح برنارد لونیس برای ۱۰ منطقه غرب آسیا .....                                       | ۲۴۰        |
| واکنش پاکستانی‌ها به طرح برنارد لونیس .....                                               | ۲۴۱        |
| دکترین برخورد تمدن‌های برنارد لونیس .....                                                 | ۲۴۲        |
| دیدگاه رالف پیترز درباره تجزیه خاورمیانه .....                                            | ۲۵۰        |
| خلاصه مقاله مرزهای خون رالف پیترز .....                                                   | ۲۵۴        |
| مؤلفه‌های اصلی نقشه رالف پیترز .....                                                      | ۲۵۹        |
| نقشه دیمیتری کیتسیکیس درباره منطقه میانی .....                                            | ۲۶۱        |
| دیدگاه مایکل لدین از تجزیه خاورمیانه -دکترین ویرانگر سازی .....                           | ۲۶۸        |
| طرح بازرسم مرزهای جدید روبین رایت - نقشه جدید خاورمیانه .....                             | ۲۷۲        |
| دیدگاه رایینوویچ در نقد نظریات خانم روبین رایت .....                                      | ۲۷۸        |
| رایینوویچ و چشم اندازه‌های تجزیه و یا واگرایی سوریه .....                                 | ۲۸۰        |
| رایینوویچ و چشم اندازه واگرایی در عراق .....                                              | ۲۸۲        |
| رایینوویچ و چشم اندازه واگرایی در لبنان .....                                             | ۲۸۳        |
| رایینوویچ و چشم اندازه واگرایی در اردن .....                                              | ۲۸۴        |
| رایینوویچ و چشم اندازه واگرایی در ترکیه .....                                             | ۲۸۵        |
| رایینوویچ و سیاست امریکا، ایران و اسرائیل .....                                           | ۲۸۷        |
| رایینوویچ و چشم اندازه خاورمیانه جدید .....                                               | ۲۸۸        |

## پیشگفتار

۱۶ ماه مه ۲۰۱۶ صدمین سالگرد توافق محرمانه سایکس - پیکو برای تقسیم غنائم جنگ جهانی نخست و پاره کردن قلمرو عثمانی است. کمتر کسی پیش‌بینی می‌کرد که اشغال عراق در سال ۲۰۰۳ بدست کشورهای ائتلاف به رهبری امریکا چه شرایط جدیدی را در این کشور و سپس منطقه پدید خواهد آورد. چه میراثی را برجای خواهد گذاشت. در پی این تحول، گروهی تروریستی بنام داعش از بازماندگان القاعده عراق و چهره‌هایی مشکوک، ظهور کرد که بین سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲ از شکل محرمانه خارج شده و آشکارا و در ظاهر خلافت اسلامی را هدف نهایی خود اعلام کرد. بتدریج معلوم شد که این حرکت که بنیانش با حمایت سرویس‌های اطلاعاتی امریکا و برخی کشورهای غربی نهاده شد، در پی اجرای طرح‌هایی است که هدفش فراتر از تغییر دولت‌های منطقه و شعارهای فریبنده‌ای چون خلافت اسلامی است.

در سال ۲۰۱۳ گروه تروریستی داعش در منطقه عراق و سوریه حکومت خلافت اسلامی شام را اعلام کرد و بتدریج زمزمه‌های تقسیم و تغییر جغرافیای منطقه علنی شد و عملاً طرح تغییر نقشه غرب آسیا (خاورمیانه) دست کم در دو کشور عراق و سوریه کلید خورد. نقشه جدید تغییر جغرافیای سیاسی در خاورمیانه به جنگ جهانی نخست برمی‌گردد. این هنگامی بود که دو کشور انگلیس و فرانسه تصمیم گرفتند بقایای امپراطوری عثمانی را میان خود تقسیم کنند. به همین سبب دیپلمات انگلیسی مارک سایکس و فرانسیسکو جورج پیکوت کنسول وقت فرانسه در سوریه با نظارت روسیه در سال ۱۹۱۵ گفتگوهایی را آغاز کردند. (تصویر شماره ۱)

سرانجام پس از ۶ ماه مذاکرات محرمانه، طرح محرمانه خط کشی خاورمیانه را در ۱۶ مه ۱۹۱۶ به امضا رساندند و مناطق نفوذ خود را در جنوب غرب آسیا مشخص نمودند. این دو دیپلمات نقشه استان‌های عربی را که با یک خط فرضی از شرق به غرب می‌گذشت کشیدند و فرانسوی‌ها قلمرو شمال این خط به رنگ آبی را برداشتند که شامل شهرهای دمشق، حمص، حما، حلب و موصل به انضمام بیروت و تریپولی می‌شد و

انگلیسی‌ها قلمرو جنوب آن خط را که به رنگ قرمز بود در اختیار گرفتند که بغداد، بصره، صحرای جنوبی سوریه و فلسطین را در بر گرفت.

این توافق سری پیش نویس معاهده سور<sup>۱</sup> در سال ۱۹۲۰ شد که مرزهای جدید و دولت‌های کوچک شکل گرفتند. جالب آنکه تاریخ اتمام آن توافق را نیز صد سال بعد یعنی در سال ۲۰۱۶ میلادی تعیین کردند.

با شکست سنگین عثمانی‌ها همه قلمرو عربی آن‌ها از امپراطوری عثمانی جدا شد و عراق و سوریه کنونی بر پایه همین توافق پنهانی پدید آمد. این مرزها تا اشغال عراق در سال ۲۰۰۳ باقی ماندند. قدرت‌های جهانی اجازه باز تعریف و یا حتی تغییرات جغرافیایی را ندادند تا اینکه بحران عراق<sup>۲</sup> پیش آمد و اوضاع این کشور از وضع پیشین یعنی در زمان حکومت صدام حسین وخیم‌تر شد و عراق وارد جنگ‌های داخلی فرسایشی و جدایی خواهانه قومی و مذهبی و خط‌کشی‌های سیاسی جدید گردید.

سه سال پس از سرنگون کردن صدام حسین بوسیله ائتلاف غرب به رهبری امریکا، در سال ۲۰۰۶ ناگهان طرحی در رسانه‌ها افشا شد که در آن زمان، توجه کمتری را بخود جلب کرد. سرهنگ بازنشسته رالف پیترز<sup>۳</sup> نویسنده و کارشناس فاکس نیوز ارتش امریکا و عضو وقت آکادمی دفاع ملی امریکا که از پشتیبانان یورش به عراق در سال ۲۰۰۳ بود، این نقشه را رسم کرد. رالف پیترز نظامی کهنه کار و استراتژیست امریکا در جون سال ۲۰۰۶ در ژورنال نیروهای مسلح ارتش امریکا نقشه جدید خاورمیانه یا به عبارتی بهتر برهم زدن مرزهای برسمیت شناخته شده را با عنوان "مرزهای خونین: چگونه خاورمیانه بهتری خواهد بود." علنی کرد. گفته می‌شود که این طرح، نقشه غیررسمی آکادمی جنگ امریکا و ناتو است. شگفت آنکه این طراحی جدید دقیقاً پیش از پایان توافق صد ساله سایکس-پیکو و پیش از آغاز پروژه بهار عربی در منطقه و پیدایش گروه داعش در عراق

1. Treaty of Sevres

۲. پس از سال ۲۰۰۳ بتدریج و با وجود خلاء قدرت، جنگ داخلی در مرکز و جنوب همراه با تحرکات تجزیه طلبانه در مناطقی از شمال کشور عراق بوجود آمده که یک دهه ادامه یافت.

3. Ralph Peters.

و سوریه بود. این نقشه را رالف پیترز طراحی کرد و مناطقی از غرب آسیا را به شکلی جدید برپایه پراکندگی قومی، مذهبی و سیاسی مرز بندی کرد. پس از او یک ژئوپولوژیست مشهور بنام دیمتری کیتسیکس<sup>۱</sup> روی طرح رالف پیترز اصلاحاتی انجام داد و این نقشه را با تغییراتی در ژانویه سال ۲۰۰۷ میلادی در مجله دیپلماتیک منتشر کرد. او طراح اصلی تجزیه بالکان نیز بود. در این نقشه جغرافیایی بخش‌هایی از کشورهای ترکیه، عربستان سعودی، عراق، سوریه، پاکستان و ایران تجزیه و به نقاط کوچکتری تبدیل شده است. رالف پیترز همچنین در سال ۲۰۰۸ طرح تغییر رژیم‌های سوریه، ایران و پاکستان را در مجله آرمچیر جنرال مطرح کرد.

اکنون پس از سال‌ها خاورمیانه در شرایطی بحرانی، همراه با جنگ‌های داخلی و منطقه‌ای و صف آرایی قدرت‌های فرامنطقه‌ای و بازیگران منطقه روبرو است. بگونه‌ای که عملاً عراق و سوریه به حوزه‌های گوناگون قومی و مذهبی تقسیم شده و کوشش‌های جدایی خواهانه قومی، مذهبی و سیاسی صورت علنی و حتی در دستور کار و روی میز مذاکرات رسمی هم قرار گرفته است.

بنظر می‌رسد که هم اکنون گروه‌هایی از کارشناسان نظامی - اطلاعاتی ناتو و غرب در عراق و سوریه و ترکیه در حال کار بر روی ایجاد دولت‌های کوچک و با مرزبندی جدید هستند بطوریکه در شکل‌دهی آن کردها، شیعه‌ها، علوی‌ها، ترکمن‌ها، سنی‌های ملی‌گرا و سنی‌های وهابی هر یک نقش آفرینی می‌کنند. این اقدامات زمانی جنبه قطعی‌تر بخود گرفت که مایکل هایدن<sup>۲</sup> رئیس پیشین سیا نیز در فوریه ۲۰۱۶ در گفتگو با شبکه سی.ان.ان تاکید کرد که دیگر پیمان ورسای و سایکس - پیکو مرده است. او تاکید کرد که نظم بین‌المللی در خاورمیانه عربی از هم پاشیده است و مرزهایی که بر پایه توافق سایکس - پیکو و پیمان ورسای در سال ۱۹۱۹ کشیده شد، اعتباری ندارد. سرلشگر هایدن افزود که متأسفم بگویم که دیگر کشوری بنام عراق، سوریه، لبنان و لیبی وجود خارجی

1. Dimitri Kitsikis.

2. Michael Hayden is former director of American's Central Intelligence Agency.



ندارد. به نظر می‌رسد که شکل‌گیری جغرافیایی سیاسی خاورمیانه عمدتاً در مناطق ترک نشین و عرب‌زبان خاورمیانه صورت گرفته است.<sup>۱</sup>

اکنون کارشناسان و پژوهشگرانی که رویدادهای خاورمیانه را از نزدیک پیگیری می‌کنند نیازمند درک تحولات جاری و ریشه و روند تاریخی شکل‌گیری مرزهای استعماری هستند تا به عمق طرح‌های جدیدی که برای آینده خاورمیانه کشیده می‌شود پی ببرند. در ایران پژوهش مستقلی در زمینه بررسی توافق سایکس-پیکو و پیامدهای سیاسی و ژئوپلیتیک آن انجام نشده است. امید است که این اثر زمینه پژوهش‌های آینده باشد تا کارشناسان و متفکرین سیاسی و استراتژیست‌های ایرانی با درک تاریخی و درست‌تری تحولات منطقه و طرح‌های جدید قدرت‌های برون منطقه‌ای و همچنین درون منطقه‌ای را دنبال کنند. بازرس<sup>۲</sup> نقشه خاورمیانه جدید مطابق با منافع راهبردی امریکا در منطقه غرب آسیا طراحی شده است.

در ایران تاکنون طرح موضوع تغییر مجدد مرزها رسانه‌ای بوده است. حال آنکه ضرورت دارد که این برنامه در محافل آکادمیک مورد بحث قرار بگیرد. شوربختانه در خارج از ایران نیز تحقیقات اساسی و جامع و کافی درباره جزئیات و اهداف طرح تجزیه منطقه انجام نشده و این طرح همچنان بعنوان یک طرح بسری و نیمه پیدا باقی مانده است و در ایران نیز اساساً اطلاعات ما بسیار کم است. نمایندگان انگلیس و فرانسه در توافق سایکس-پیکو در سال ۱۹۱۶ که منجر به تقسیم خاورمیانه به شکل مرزهای کنونی شد، توافقی ۱۰۰ ساله کردند. بنظر می‌رسد که سال‌ها پیش از سال ۲۰۱۶، توافقاتی محرمانه در اتاق‌های فکری انجام شد تا مرزها و ژئوپلیتیک منطقه (بویژه در حوزه عربی) برای صد سال آینده بازتعریف و مطابق با منافع بازیگران فرامنطقه‌ای بازرس شود.

۱. Middle east borders will change, claim ex-CIA director. February 26, 2016. Middle East Monitor. <https://www.google.co.uk/amp/s/www.middleeastmonitor.com/20160226-middle-east-borders-will-change-claims-ex-cia-director/>

۲. نگارنده کتاب واژگان بازرس و بازکشیدن را بجای کلمه ترسیم بکار برده است.